Anayasa Mahkemesi İkinci Bölüm, B. No: 2021/38100 (21.07.2026)

Karar metni resmî kaynaktan aktarılmıştır; heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

(Başvuru Numarası: 2021/38100)

Karar Tarihi: 21/7/2026

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ara bulucular siciline kayıt talebinin reddi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Bir baroya kayıtlı olarak serbest avukatlık yapan başvurucu, Adalet Bakanlığı (Bakanlık) tarafından 24/11/2019 tarihinde yapılan ara buluculuk sınavını kazanmış ve ara bulucular siciline kayıt için Bakanlığa başvuruda bulunmuştur. Bakanlık 20/1/2020 tarihli işlemi ile başvuruyu reddetmiştir. Bakanlık, söz konusu işlemin gerekçesi olarak başvurucu hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına üye olma suçundan kovuşturma bulunması nedeniyle başvurucunun ara bulucular siciline kaydedilebilmek için gerekli olan "terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmamak" şartını taşımamasını göstermiştir.

3. Başvurucu, anılan işlemin iptal edilmesi talebiyle idari yargı yoluna başvurmuştur. Ankara 13. İdare Mahkemesi (Mahkeme), başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma ve terör örgütü propagandası yapma suçlarından yapılan soruşturma üzerine açılan davaların birleştirildiği ve kovuşturmanın devam ettiğini belirtmiştir. Mahkeme, gerekçesinde 7/6/2012 tarihli ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun 20. maddesinde yer alan "Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmamak" şeklindeki hükmün kapsamı ve mahiyeti dikkate alındığında, amacının terör örgütlerine üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen kişilerin kamu hizmeti niteliğinde olan faaliyetlerde bulunmasının önlenmesi ile Anayasa ile kurulan demokrasi düzeninin korunmak istendiğine yer vererek terör örgütleri ile başvurucu arasındaki bağın sübut derecesinde ortaya konulması ve buna ilişkin mahkûmiyetin kesinleşmesi şartı da aranmadığını ifade etmiştir.

4. Mahkeme, hakkında devam eden kovuşturma neticesinde suçunun sabit görülmeyerek başvurucunun beraati hâlinde, idareye başvurarak sicile kayıt yapılması talebinde bulunmasının önünde bir engel de bulunmadığını belirterek davanın reddine karar vermiştir. Söz konusu karar istinaf incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 4/6/2021 tarihinde öğrendikten sonra 5/7/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurucu hakkında silahlı terör örgütü üyesi olma suçundan yapılan yargılama -bireysel başvuru tarihinden sonra- 2/2/2022 tarihli kararla başvurucunun beraati ile sonuçlanmış ve karar istinaf incelemesinden geçerek 20/3/2024 tarihinde kesinleşmiştir. Terör örgütü propagandası suçundan ise 1 yıl 15 gün hapis cezasına hükmedilmiş ve cezanın ertelenmesine karar verilmiştir. Karar istinaf incelemesinden geçmiş olup yargılamanın inceleme tarihi itibarıyla temyiz aşamasında derdest olduğu anlaşılmıştır.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; hakkında kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı bulunmamasına rağmen ara bulucular sicili için gerekli şartları taşımadığı sonucuna varılmasının adil yargılanma hakkı ve özel hayata saygı hakkı ile masumiyet karinesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde; mevcut başvuruda başvurucunun özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda olağanüstü hâl koşulları ile birlikte somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. Anayasa Mahkemesi; birçok kararında, özel hayata ilişkin herhangi bir nedene dayanılmaksızın mesleki hayata yönelen müdahalelerin özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilebilmesi için gerekli olan şartların neler olduğunu açıklamıştır ([GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020, §§ 84-90; [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, §§ 97-101; [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, §§ 106-110). Başvurucunun ara bulucular siciline kayıt talebinin reddedilmesine ilişkin işlem -mevcut kaydın silinmesinde olduğu gibi- özel hayata saygı hakkının otomatik olarak uygulanabilirliğini sağlamamakla birlikte incelenen başvurudaki müdahalenin başvurucunun mesleki faaliyetlerini aksattığı, sosyal çevresiyle olan ilişkilerini ve itibarını olumsuz şekilde etkilediği, bu etkinin ciddi olduğu ve belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı değerlendirildiğinden başvuru özel hayata saygı hakkı yönünden uygulanabilir bulunmuş ve bu kapsamda incelenmiştir (benzer yöndeki karar için bkz. [1. B.], B. No: 2019/19839, 15/3/2023, §§ 24, 25).

10. Başvuruya konu edilen işlemin olağanüstü hâl ilanının sona ermesinin akabinde tesis edildiği anlaşıldığından Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan olağan döneme ilişkin güvence rejimi dikkate alınacaktır.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Başvuruya konu edilen işlem, ara buluculuğa ilişkin mesleki faaliyetlerin yerine getirilmesini engellediğinden ve bu işlem nedeniyle ortaya çıkan etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı değerlendirildiğinden (bkz. § 9) başvurucunun özel hayata saygı hakkına müdahale oluşturmaktadır. Söz konusu müdahalenin 6325 sayılı Kanun'un 20. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (d) bendi ile aynı Kanun'un 21. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında gerçekleştirildiği görüldüğünden kanuni dayanağı bulunmaktadır. Ayrıca müdahalenin millî güvenliğin ve kamu düzeninin korunmasının, kamu hizmetinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasının hakkın doğasından kaynaklanan bir sınırlandırma nedeni olarak kabul edilebileceği değerlendirilmektedir. Bu bağlamda somut olay özelinde başvurucunun özel hayata saygı hakkına yönelen müdahalenin söz konusu sınırlama nedenlerine dayandığı ve bu suretle meşru amaç unsurunu taşıdığı sonucuna varılmıştır (benzer yönde bir değerlendirme için bkz. B. No: 2018/10286, § 113). Bu belirlemelerin ardından müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine uygun olup olmadığı irdelenecektir ([1. B.], B. No: 2021/4373, 5/11/2025, § 17).

13. Özel hayata saygı hakkı, hakkın öngördüğü güvencelere keyfî şekilde müdahale edilmesini yasaklamaktadır. Kişilerin keyfî şekilde mesleki hayatlarına ve dolayısıyla özel hayatlarına müdahale edilmemesi, aksi yöndeki durumda meydana gelmesi muhtemel olan etkiler ve sonuçlar düşünüldüğünde en önemli güvenceler arasındadır. Öngörülen yükümlülüklerin yerine getirilmesi, kişilerin ve ailelerinin geleceğini, itibarını etkileyen mesleki hayata yönelik tedbirlerin keyfî olmaması, bu kapsamda doğan uyuşmazlıkların özel hayata saygı hakkının gereklilikleri bağlamında çözümlenmesi gerekir. Bu bağlamda

müdahalenin haklı olduğunun kabul edilebilmesi için kamu makamlarınca müdahalenin gerekliliği ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konulmalıdır ([1. B.], B. No: 2013/6057, 16/12/2015, §§ 44- 47; B. No: 2021/4373, § 18).

14. Anayasa Mahkemesinin benzer bir başvuruda yaptığı inceleme sonucu verdiği B. No: 2021/4373 (aynı kararda bkz. §§ 19-23) kararına konu olayda; ara buluculuk yapan başvurucunun ara bulucular sicilindeki kaydı, hakkında terör örgütü üyesi olma suçundan kamu davası açıldığı, bu nedenle terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı olmama koşulunun sağlanmadığı gerekçesiyle idari işlemle silinmiştir. Söz konusu işleme karşı açılan iptal davasını inceleyen yargı mercileri de aynı gerekçeyle davayı reddetmiştir. Anılan kararda ara buluculuk faaliyetinde bulunacak kişilerde aranacak şartlar yönünden idarenin takdir yetkisinin geniş olmasının makul kabul edilebileceği ancak irtibat ve iltisak şeklindeki genel kavramların başvurucunun içinde olduğu somut koşullar ve nedenler belirtilerek adli ve idari mercilerce bireyselleştirilmesi ve hangi eylem ya da isnatların iltisakı veya irtibatı ortaya koyduğunun gerekçelerde açıkça belirtilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Anayasa Mahkemesince yargı mercilerinin kararlarında yalnızca başvurucu hakkında bir ceza davasının bulunduğuna ilişkin tespite yer verilmiş olduğu, başvurucunun terör örgütü ile irtibatlı ve iltisaklı olmasına dayanak teşkil eden somut vakıa ve olgulara ilişkin hiçbir değerlendirme ve tartışma yapılmadığı, iptal davasının genel ve soyut ifadelere yer verilerek sonuçlandırıldığı belirtilerek ihlal sonucuna ulaşılmıştır.

15. Başvuruya konu olayda da Bakanlık, başvurucu hakkında kovuşturma bulunmasını terör örgütüyle irtibatlı ya da iltisaklı olmanın gerekçesi olarak yeterli kabul etmiştir. İdari işlemin gerekçesinde başvurucu hakkında var olan herhangi bir bilgiye, başvurucunun bir eylemine veya terör örgütüyle irtibatlı ya da iltisaklı olduğunu gösteren herhangi somut bir olaya veya olguya yer verilmemiştir. Devam eden bir ceza davasında başvurucunun sanık olarak yargılanması başvurucunun terör örgütüyle irtibatlı ya da iltisaklı olduğunun kabul edilebilmesi açısından bir şüpheye neden olsa da başkaca somut eylem, olay ya da olgularla desteklenmediği durumda bu türden bir şüpheye dayanılarak mevcut olaydaki gibi ağır sonuçları olan işlem tesis edilmesi, kamusal makamlardan beklenen ikna edici nitelikte gerekçe ortaya konulması yükümlülüğüne aykırılık oluşturacaktır.

16. Bu açıklamalar ışığında incelenen başvuruda müdahalenin başvurucunun mesleki hayatı üzerinde doğuracağı etki de gözönüne alındığında izlenen amaçla başvurucunun özel hayata saygı hakkı arasında adil bir denge kurulduğu söylenemez. Bu çerçevede eldeki başvuruda yukarıda belirtilen B. No: 2021/4373 kararında ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Bir üye bu sonuca katılmamıştır.

III. GİDERİM

18. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile tür belirtmeksizin 500.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir

(yeniden yargılama konusunda bkz. [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

20. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE bir üyenin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 13. İdare Mahkemesine (E.2020/650, K.2020/2530) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/7/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY (özet)

Karşıoy yazan üyeye göre: 6325 sayılı Kanun'un 20. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (b) bendi sicile kayıt için mesleğinde en az beş yıllık kıdeme sahip hukuk fakültesi mezunu olmayı aradığından, sicile kaydedilmeyen kişinin hâkim, savcı, avukat gibi başka bir hukuk mesleğini icra etmesi mümkündür; bu nedenle müdahale özel hayat kapsamında inceleme için asgari ağırlık düzeyine ulaşmamıştır. Terör örgütü kavramı 3713 sayılı Kanun'un 7. maddesinde tanımlanmış, iltisak ve irtibat kavramları da Anayasa Mahkemesinin norm denetimi kararlarında (E.2018/89, K.2019/84; E.2023/25, K.2024/139; E.2018/137, K.2022/86) belirsiz sayılmamıştır. Ara buluculuk bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olduğundan bu şartın aranması meşru amaca elverişli ve gereklidir; idarenin takdirinin idari yargı denetimine açık olması ve kovuşturma sonuçlandıktan sonra yeniden değerlendirme yapılabilmesi karşısında müdahale ölçüsüz değildir. Bu nedenle özel hayata saygı hakkı ihlal edilmemiştir.